UNIWERSYTET EKONOMICZNY W POZNANIU

Biblioteka Główna Uniwersytetu Ekonomicznego w Poznaniu

Książka:

Związek Gospodarczy Gazowni i Zakładów Wodociągowych w Państwie Polskim: Sprawozdanie za rok 1936/37. Kraków, Drukarnia Polska, [1937], 20 stron

Książka zdigitalizowana i udostępniona cyfrowo w ramach zadań projektu pt. „Digitalizacja i udostępnianie online »Bibliografii gospodarki Wielkopolski 1919-39« H. Maciejewskiej" (SONB/SP/550684/2022)

Minister Edukacji i Nauki

Społeczna Odpowiedzialność Nauki

ZWIĄZEK GOSPODARCZY
GAZOWNI I ZAKŁADÓW WODOCIĄGOWYCH
W PAŃSTWIE POLSKIM

SPRAWOZDANIE

ZA ROK

1936/37

KRAKÓW 1937

Nakładem Związku Gospodarczego Gazowni i Zakładów Wodociągowych w Państwie Polskim

Drukarnia Polska w Krakowie, ul. Tadeusza Kościuszki L. 3.

5135. III.

4867

ZWIĄZEK GOSPODARCZY
GAZOWNI I ZAKŁADÓW WODOCIĄGOWYCH
W PAŃSTWIE POLSKIM

SPRAWOZDANIE

ZA ROK

1936/37

KRAKÓW 1937

Nakładem Związku Gospodarczego Gazowni i Zakładów Wodociągowych w Państwie Polskim

Drukarnia Polska w Krakowie, ul. Tadeusza Kościuszki L. 3.

41178 III
~~5195. III~~

BIBLIOTEKA W.S.E. W POZNANIU

D. 1953/356/8

Władze Związku Gospodarczego Gazowni i Zakładów Wodociągowych w Państwie Polskim na rok 1937/38.

Prezes: Inż. Antoni Dziurzyński, dyrektor Gazowni Miejskiej w Poznaniu.

Wiceprezesi:

Dr Inż. Błażej Roga, dyrektor Gazowni Miejskiej m. st. Warszawy,
Inż. Włodzimierz Rabczewski, dyrektor Wodociągów i Kanalizacji m. st. Warszawy,
Dr Tadeusz Orzelski, dyrektor Wodociągów i Kanalizacji stoł. król. miasta Krakowa,
Inż. Bolesław Dalbor, dyrektor Królewskohuckiej Gazowni S. A. w Chorzowie.

Członkowie Zarządu:

1. Wodociągi i Kanalizacja m. st. Warszawy (dyr. Włodzimierz Rabczewski),
2. Gazownia Miejska m. st. Warszawy (dyr. Błażej Roga),
3. Gazownia Miejska w Poznaniu (dyr. Antoni Dziurzyński),
4. Wodociągi Miejskie w Poznaniu (dyr. Antoni Kotowicz),
5. Zakład Gazowy Miejski we Lwowie (dyr. Emil Piwoński),
6. Wodociągi Miejskie miasta Lwowa (dyr. Bogdan Benedyktowicz),
7. Krakowska Gazownia Miejska (dyr. Edward Mianowski),
8. Wodociągi i Kanalizacja stoł. król. m. Krakowa (dyr. Tadeusz Orzelski),
9. Gazownia Miejska w Łodzi (dyr. Stanisław Gundlach),
10. Miejskie Wodociągi i Kanalizacja w Łodzi (dyr. Jan Stułkowski),
11. Gazownia Miejska w Bydgoszczy (dyr. Bronisław Klimczak),
12. Królewskohucka Gazownia S. A. w Chorzowie (dyr. Bolesław Dalbor),
13. Górnośląska Centrala Gazowa w Wielkich Hajdukach (dyr. Jan Wolski),
14. Miejskie Wodociągi i Kanalizacja w Wilnie (dyr. Henryk Jensz),
15. Wodociągi Powiatowe w Katowicach (dyr. Józef Zahaczewski),
16. Miejskie Wodociągi i Kanalizacja w Częstochowie (dyr. Kazimierz Knauer),
17. Miejskie Wodociągi i Kanalizacja w Kielcach (dyr. Olgierd Nowodworski),
18. Gazownia i Wodociągi Miejskie w Inowrocławiu (dyr. Karol Trompéteur),
19. Gazownia Miejska w Grudziądzu (dyr. Tadeusz Jankowski),
20. Miejskie Zakłady Siły, Światła i Wodociągów w Lesznie (dyr. Ludwik Bethge),
21. Miejskie Zakłady Siły, Światła i Wody w Gnieźnie (dyr. Juliusz Pisula),
22. Gazownia w Wilnie (dyr. Piotr Kowalew),
23. Zakłady Miejskie w Chełmnie (dyr. Jan Szupryczyński),
24. Miejski Zakład Wodociągowy w Przemyślu (dyr. Stanisław Panczyj),
25. Delegat Polskiego Zrzeszenia Gazowników, Wodociągowców i Techników Sanitarnych.

Komisja Rewizyjna:

Inż. Stanisław Słowakiewicz, naczelnik Działu Budowy Wodociągów i Kanalizacji m. st. Warszawy,
Inż. Jan Kłosiński, naczelnik Wydziału Instalacji Gazowni Miejskiej m. st. Warszawy,
Inż. Jan Kozłowski, inspektor techniczny Wodociągów i Kanalizacji m. st. Warszawy,
Inż. Jerzy Marczewski, zastępca dyrektora Zakładów Wodociągowo-Kanalizacyjnych i Gazowych m. Radomia,
Inż. Jan Dzierżykraj-Morawski, dyrektor Gazowni i Wodociągów Miejskich w Tczewie

Dyrektor Związku: Inż. Michał Łopuszański.

Lokal Związku: Warszawa, ul. Jasna 1, m. 13, tel. 284-27.

Sprawozdanie Zarządu

Związku Gospodarczego Gazowni i Zakładów Wodociągowych w Państwie Polskim za rok 1936/37, oraz Protokół XIX Walnego Zgromadzenia, które odbyło się w d. 22 czerwca 1937 r. w Grudziądzu.

XIX Zwyczajne Walne Zgromadzenie członków Związku Gospodarczego Gazowni i Zakładów Wodociągowych w Państwie Polskim odbyło się o godzinie 18 w sali Teatru Miejskiego w Grudziądzu.

Przewodniczył Zgromadzeniu prezes Związku inż. Włodzimierz Rabczewski, dyrektor Wodociągów i Kanalizacji m. st. Warszawy, który otwierając obrady, stwierdził, że Walne Zgromadzenie jest prawomocne, gdyż zwołane jest przez Zarząd zgodnie z wymaganiem § 12 statutu Związku przez ogłoszenie w czasopiśmie „Gaz, Woda i Technika Sanitarna", oraz przez listowne powiadomienie wszystkich członków Związku.

Do prowadzenia protokółu przewodniczący zaprosił inż. Jana Kozłowskiego.

Porządek obrad przyjęto następujący:

1) Sprawdzenie pełnomocnictw delegatów.
2) Przyjęcie protokółu XVIII Walnego Zgromadzenia z dnia 26 czerwca 1936 we Lwowie.
3) Sprawozdanie Zarządu za rok 1936/37: ogólne i rachunkowe, protokół Komisji Rewizyjnej za rok 1936/37, preliminarz budżetowy na rok 1937/38.
4) Wybory do Zarządu i Komisji Rewizyjnej.
5) Wolne wnioski.

ad 1) Pełnomocnictwa delegatów zostały sprawdzone zgodnie z § 14, zaś ilość głosów, reprezentowanych przez delegatów, ustalona zgodnie z § 6 statutu Związku. Stwierdzono, że przybyły na Walne Zgromadzenie 54 osoby, reprezentujące 96 głosów, a mianowicie 33 delegatów od gazowni z 58 głosami i 21 delegatów od zakładów wodociągowych z 38 głosami (w tym 2 delegaci: Leszna i Rybnika, reprezentowali każdy gazownię i wodociąg).

Ogólna ilość członków Związku na dzień 22 czerwca 1937 r. stanowi 85, posiadających 147 głosów, a mianowicie 54 gazownie z 87 głosami i 31 zakładów wodociągowych z 60 głosami, a więc na Walne Zgromadzenie przybyli delegaci, reprezentujący blisko $^2/_3$ wszystkich głosów Związku.

Reprezentowani byli następujący członkowie:

Gazownie:

1. Bielsko	2	głosy	inż.	Patrizi Alfred
2. Bydgoszcz	4	"	dyr. "	Klimczak Bolesław
			"	Banaszek Ignacy
			"	Wyżnikiewicz Jan
3. Chełmno	1	"	dyr.	Szupryczyński Jan
4. Chojnice	1	"	" "	Jurczakiewicz Jarosł.
5. Chorzów	1	"	" "	Dalbor Bolesław
6. Działdowo	1	"	"	Marciniak Franciszek
7. Gniezno	2	"	"	Pisula Juliusz
8. Grudziądz	2	"	" "	Jankowski Tadeusz
9. Inowrocław	2	"	" "	Trompéteur Karol
10. Kalisz	2	"	" "	Kleindienst Julian
11. Kościan	1	"	"	Trąbka Franciszek
12. Kraków	5	"	" "	Mianowski Edward
13. Leszno	2	"	" "	Bethge Ludwik
14. Lublin	2	"	" "	Modrzejewski Józef
15. Lwów	5	"	" "	Piwoński Emil
16. Łódź	5	"	" "	Gundlach Stanisław
17. Mikołów	1	"	radca miasta	Krawczyk Bernard
			dyr.	Babiec Jan
18. Nakło	1	"	dyr. inż.	Skibiński Franciszek
19. Poznań	5	"	" "	Dziurzyński Antoni
20. Radom	1	"	" "	Marczewski Jerzy
21. Rybnik	1	"	"	Fros Józef
22. Rzeszów	1	"	" "	Gronikowski Stanisław
23. Tczew	1	"	" "	Morawski Jan
24. Warszawa	5	"	" "	dr Błażej Roga
			"	Truszkowski Teofil
			"	Sobierański Wacław
			"	Kłosiński Jan
			"	Kalinowski Bogdan
25. W. Hajduki	3	"	"	Rostek Antoni
26. Wolsztyn	1	"	"	Patalas Jan
	58	głosów		

Zakłady Wodociągowe:

1. Białystok	2	głosy	dyr.	inż.	Ałtuchow Włodzimierz
2. Brześć n/B.	1	"		"	Bronikowski Maurycy
3. Częstochowa	2	"	"	"	Knauer Kazimierz
4. Chorzów	2	"	"		Strzała Ferdynand
5. Gdynia	1	"	"	"	Michalski Mieczysław
6. Kalisz	1	"		"	Gadomski Stefan
7. Kielce	1	"	"	"	Nowodworski Olgierd
8. Kraków	5	"	"		dr Orzelski Tadeusz
9. Leszno	1	"	"	"	Bethge Ludwik
10. Lublin	2	"	"	"	Górecki Eugeniusz
11. Lwów	4	"	"	"	Benedyktowicz Bogdan
12. Łódź	2	"	"	"	Stułkowski Jan
13. Poznań	5	"	"	"	Kotowicz Antoni
14. Przemyśl	1	"	"	"	Panczyj Stanisław
15. Rybnik	1	"	"		Fros Józef
16. Toruń	2	"	"	"	Wojnarowicz Stan.
17. Warszawa	5	"	"	"	Rabczewski Włodzim.
				"	Foltański Gustaw
				"	Łepkowski Jerzy
				"	Słowakiewicz Stan.
				"	Kozłowski Jan
	38	głosów			

Poza tym w Walnym Zgromadzeniu przyjmowali udział bez prawa głosu:

dyr. Czesław Swierczewski, reprezentant Polskiego Zrzeszenia Gazowników, Wodociągowców i Techników Sanitarnych,

inż. Michał Łopuszański, dyrektor Związku Gosp. G. i Z. W., oraz p. Adam Myszkowski, skarbnik Związku Gosp. G. i Z. W.

ad 2) Protokół XVIII Walnego Zgromadzenia z dnia 26 czerwca 1936 r. we Lwowie na wniosek dyr. Dziurzyńskiego odczytywany nie był, ponieważ znany jest wszystkim członkom Związku z czasopisma „Gaz i Woda", w którym był in extenso ogłoszony, a ponadto rozesłany był wszystkim członkom wraz ze sprawozdaniem Związku za rok 1935/36. Protokół ten Walne Zgromadzenie przyjęło bez dyskusji do zatwierdzającej wiadomości.

ad 3) Sprawozdanie Zarządu za rok 1936/37 ogólne i rachunkowe odczytał dyrektor Związku inż. M. Łopuszański:

Stan gazowni i produkcja gazu. Spadek produkcji gazu, występujący z roku na rok w latach poprzednich, ulega stopniowemu zahamowaniu, a nawet w niektórych gazowniach zaznacza się zwiększenie produkcji.

Niewielki na razie wzrost produkcji można przypisać częściowo rozpoczynającemu się ożywieniu gospodarczemu, głównie zaś zyskiwaniu przez gazownie większych konsumentów przemysłowych, którzy odbierają po niskich cenach gaz nadwyżkowy, stojący do dyspozycji w każdej gazowni w granicach pełnego obciążenia czynnych pieców. Korzyść z wyzyskania taniego gazu nadwyżkowego szczególnie ujawnia się w gazowniach małych i średnich, zwiększając ich rentowność, w dużych zaś gazowniach efekt ten jest słabszy, gdyż ilość gazu nadwyżkowego zmniejsza się przy zwiększaniu ilości jednostek piecowych w stosunku do dobowej wytwórczości.

Zaznacza się przechodzenie średnich i małych gazowni z gazu węglowego na gaz mieszany o znormalizowanej wartości opałowej, co daje znaczne oszczędności na zakupie węgla.

Wobec dobrej koniunktury na koks gazownie coraz więcej stosują dodatkowe opalanie retort i komór własnym gazem, wskutek czego zwiększa się sprzedażna ilość koksu. Ponieważ wpływy za koks w stosunku do ogólnych wpływów gazowni wzrastają, należy zwracać specjalną uwagę na produkowanie koksu w najgrubszych sortymentach.

Bardzo ujemnym objawem jest odmawianie przez koncerny węglowe dostarczania gazowniom miału węglowego i zmuszania ich do stosowania gatunków grubszych, droższych, co podraża znacznie koszt produkcji.

Inwestycje i renowacje w gazowniach. Potrzeby inwestycyjne i renowacyjne w zakładach gazowych są znaczne, zwłaszcza, że w ciągu szeregu lat w tym zakresie uczyniono bardzo niewiele. Stwierdzają to ankiety, przeprowadzane przez Związek, jak również badania na miejscu drogą zorganizowanych przez Związek objazdów inżyniera Związku, o czym mowa niżej. Polepszenie się koniunktury zastaje zakłady gazowe w stanie nieprzygotowanym do spełnienia zadań, jakie przed nimi stoją. Najgłówniejszym powodem tego stanu rzeczy jest dotkliwy brak środków finansowych na najniezbędniejsze inwestycje i odnowienia.

W wielu gazowniach piece poziome retortowe zniszczone pracują ponad okres amortyzacji. Aparaty, jeszcze bardziej zniszczone niż piece, potrzebują remontu. Brak gazowniom aparatów kontrolnych, ułatwiających kierowanie ruchem i rejestrujących każde uchybienie pracy.

Dla wyjaśnienia rozmiarów potrzeb inwestycyjnych i renowacyjnych w zrzeszonych gazow-

niach, opartych na przeróbce węgla, Związek przeprowadził w 1936 r. wśród swoich członków ankietę. Dane otrzymane z 37 gazowni zostały uzgodnione z danymi Związku Miast, po czym zostały opracowane szczegółowe zestawienia tych danych, które wykazały, iż poza posiadanymi przez interpelowane 37 gazowni własnymi funduszami w kwocie zł 1 465 000, potrzebny jest dla poczynienia niezbędnych inwestycyj i renowacyj kredyt z zewnątrz w wysokości ponad 13 milionów złotych. W zestawieniu tym nie zostały objęte potrzeby inwestycyjne Gazowni Warszawskiej. Zestawienia te zostały przesłane w dniu 21 listopada 1936 r. do Departamentu Przemysłowego Min. Przemysłu i Handlu z odpowiednim memoriałem o poparcie w celu uzyskania niezbędnych środków finansowych z przewidywanego wówczas Państwowego Funduszu Inwestycyjnego. Oprócz tego Związek zabiegał w tej sprawie w Min. Spraw Wewn. i w Min. Skarbu. Memoriał i zabiegi nie odniosły na razie żadnego skutku, gdyż z objętych ustawą 264 milionów złotych na inwestycje w 1937 r. z funduszów państwowych (Dz. U. R. P. nr 15, poz. 96), wskazane w punkcie drugim 10 milionów na gazyfikację kraju przeznaczone zostały na rurociągi gazu ziemnego do uprzemysłowionej części Polski, zaś ze wskazanych w punkcie trzynastym 50 milionów zł z Funduszu Pracy nic nie przeznaczono na potrzeby gazownictwa.

Głównym warunkiem podniesienia poziomu gazownictwa krajowego i zaspokojenia jego potrzeb jest zrozumienie przez społeczeństwo i odpowiednie czynniki, że w ogólnym dobrobycie kraju przemysł gazowniczy odgrywa jeżeli nie większą, to w żadnym razie nie mniejszą rolę od innych pokrewnych przemysłów.

Według zgodnej opinii związków i organizacyj fachowych, jak Polskie Zrzeszenie G. W. i T. S., Związek Inżynierów Chemików, oraz Związek Gosp. G. i Z. W. — postulaty gazownictwa polskiego są następujące:

1. Doprowadzenie do stanu 100 % używalności zużytych lub zniszczonych pieców i aparatów.
2. Zmodernizowanie produkcji gazu przez przebudowę starych pieców na nowe systemy, celem zwiększenia zdolności produkcyjnej i potanienia kosztów produkcji.
3. Intensywna renowacja sieci gazowej oraz rozbudowa sieci w nowopowstających dzielnicach miast.
4. Zaopatrzenie gazowni w odpowiednie aparaty kontrolne; sprawę tę znacznie ułatwiłoby powstanie krajowej fabryki takich aparatów.
5. Budowa gazowni, opartych na przeróbce węgla, w tych dzielnicach kraju, które zupełnie są pozbawione tego dogodnego źródła energii (Częstochowa, Siedlce, Płock, Włocławek, Białystok, Grodno, Wilno).
6. Budowa w jednym z miast, posiadających w pobliżu torfowiska, gazowni opartej na przeróbce torfu, co będzie posiadać doniosłe znaczenie zarówno ze względu na należyte wykorzystanie tego surowca w czasie pokoju, jak również na znaczenie dla gazownictwa torfu, jako surowca zastępczego na wypadek niemożliwości otrzymywania węgla.
7. Wprowadzenie w Polsce przymusu destylacji smoły dla należytego wykorzystania surowców węglopochodnych.
8. Konieczność uruchomienia produkcji siarki, zawartej w zużytej masie czyszczącej.
9. Konieczność instalowania urządzeń technicznych, względnie wprowadzenia w ruchu gazowni zmian, mających na celu całkowite wymywanie benzolu i jego homologów z gazu surowego.
10. Podniesienie konsumcji gazu przez odpowiednie dostosowanie taryf, opartych na zdrowej kalkulacji kosztów produkcji.
11. Rozpowszechnienie stosowania w przemyśle motorów gazowych.
12. Skoordynowanie gospodarki gazowej z elektryczną, w sposób korzystny dla obu tych źródeł energii.

Z uwagi na wskazane wyżej niedomagania i potrzeby gazownictwa polskiego Zarząd Związku uchwalił wyłonić delegację do pp. Ministrów Skarbu, Przemysłu i Handlu oraz Spraw Wewnętrznych dla przedłożenia i uzasadnienia potrzeby poprawienia i podniesienia stanu gazownictwa w Polsce do niezbędnego poziomu i wskazania czynników, hamujących rozwój gazownictwa.

W wykonaniu tej uchwały delegacja w osobach prezesa Związku dyr. inż. W. Rabczewskiego, wiceprezesa dyr. dra inż. B. Rogi i dyrektora Biura Związku inż. M. Łopuszańskiego złożyła Panu Ministrowi Przemysłu i Handlu na audiencji w dn. 16 czerwca 1937 r. memoriał.

Pan minister Roman przeczytał memoriał w obecności delegacji, wysłuchał ustnych uzasad-

nień i wyjaśnień, podkreślił ważność poruszonego zagadnienia i obiecał wniknąć bliżej i dopomóc w tej sprawie w miarę możności.

Sprawa współdziałania gazowni i elektrowni komunalnych. Na tle uwydatniającego się obecnie coraz więcej współzawodnictwa energii gazowej i elektrycznej i przenikania tej ostatniej do grzejnictwa w przemyśle i gospodarstwie domowym, które było dotychczas dziedziną zastosowania gazu, wyłania się potrzeba wynalezienia modus vivendi dla obu konkurentów.

Sprawa ta zależy w dużej mierze od solidnego i z maksimum dobrej woli podejścia do tej sprawy przez fachowców w obu dziedzinach, niewątpliwe bowiem jest, że jak jeden, tak i drugi przemysł jest niezbędny dla gospodarki narodowej i nie wolno dopuścić do zamierania jednego z nich.

Związek żywo interesuje się tym zagadnieniem i w porozumieniu ze Związkiem Miast opracowuje obecnie podstawowe zasady i formy współżycia elektrowni i gazowni komunalnych, jako przedsiębiorstw miejskich, stanowiących elementy ogólnej gospodarki miasta, wyłączając niedopuszczalną w tym wypadku konkurencję. Winna być wyznaczona właściwa rola każdemu z tych zakładów i pewne rozgraniczenie sfer działania, zależnie od celu zużycia wytwarzanych produktów.

Praca ta oczywiście winna być oparta na dokładnych badaniach celowości stosowania jednej lub drugiej energii, przyjmując pod uwagę różne wchodzące tu w grę czynniki, zależne od kosztów wytwarzania, jak też i niezależne od tych kosztów.

Badania nad oświetleniem ulic gazowym i elektrycznym oraz porównanie kosztów obydwu rodzajów oświetlenia przeprowadziła już Dyrekcja Gazowni Warszawskiej; praca ta będzie podana do wiadomości po przedyskutowaniu przez specjalną komisję oświetleniową, utworzoną przez Zarząd w składzie: dyr. dyr. Dziurzyński (przewodniczący), Roga, Klimczak, Piwoński, Gundlach i Mianowski.

Wodociągi i kanalizacja. Potrzeby inwestycyjne i renowacje wodociągów są również ogromne: przestarzałe maszyny, zniszczone przewody są zjawiskiem dobrze znanym, chociaż stan maszyn i aparatów jest lepszy, niż w gazowniach, ze względu na mniej skomplikowany ruch zakładu i ze względu na większą opiekę, jaką są otoczone wodociągi przez wszystkie zainteresowane czynniki.

Sprawy kanalizacji przedstawiają się gorzej: dorywczość i rozmiar wykonywanych inwestycyj są charakterystycznym odbiciem kredytów Funduszu Pracy, który obecnie jest głównym twórcą naszej kanalizacji.

W każdym razie ten dział może się pochwalić uzyskiwaniem corocznych kredytów na budowę, tak że praca postępuje naprzód. Dużo przyczynia się do tego rozszerzone w przeszłym roku Biuro Studiów Budowy Wodociągów i Kanalizacji przy Związku Miast Polskich, w którego ręku spoczywa opiniowanie wniosków o kredyty udzielane przez Fundusz Pracy na inwestycje wodociągowo-kanalizacyjne.

W roku 1936/37 udzielono

na wodociągi w gotówce . .	zł	7 574 500,—
„ „ w materiale . .	„	4 370 000,—
na kanalizację w gotówce . .	„	6 199 000,—
„ „ w materiale . .	„	704 800,—
razem	zł	18 848 300,—

Na sporządzanie projektów na powyższe inwestycje i przeprowadzanie studiów wodociągowo-kanalizacyjnych udzielono na wniosek Biura Studiów:

z Funduszu Pracy . .	zł	254 000,—
z Kom. Fund. Poż. Zap. .	„	177 500,—
razem	zł	431 500,—

Na r. 1937/38 Fundusz Pracy przewidział

na wodociągi	zł	3 393 000,—
„ kanalizację	„	6 420 000,—

do kwot powyższych dojdzie kredyt materiałowy oraz kredyt gotówkowy ewentualnie przyznany w drugiej transzy.

Na projekty studiów wodociągowo - kanalizacyjnych:

z Funduszu Pracy przyznano .	zł	150 000,—
spodziewany kredyt z K. F. P. Z.	„	136 500,—
razem	zł	286 500,—

Rozmiar potrzeb ogólnych (łącznie z Warszawą i Łodzią) wg danych, otrzymanych z Biura Studiów, wynosi:

w zakresie maksymalnym		
w wodociągach . .	473 — 221 = 252	mil. zł
w kanalizacji . .	972 — 246 = 726	„ „
w zakresie minimalnym		
w wodociągach	72	„ „
w kanalizacji	152	„ „

Najpilniejsze potrzeby, których zaspokojenie powinno się stać nieodzowne w najbliższym 4-leciu, zamykają się ogólną kwotą zł 146 mil., w tym:

wodociągi	80 mil. zł
kanalizacja	66 „ „

i obejmują ogółem koszta budowy względnie rozbudowy w 253 miastach o ludności 6 milionów mieszkańców.

W r. b. potrzeby najpilniejsze, to jest dotyczące wykończenia inwestycyj rozpoczętych, wymagają ogółem 25 825 000 zł. Potrzeby te uwzględnione zostały w ogólnym programie inwestycyjnym na rok 1937/38 zaledwie w 43 procentach.

Liczba projektów wykonywanych w r. 1936/37 pod ogólnym nadzorem Biura Studiów wynosiła:

wodociągów	36
kanalizacji	23
oczyszczania ścieków	1
razem	60

Liczba projektów, które wykonywane będą w r. 1937/38, wynosi:

wodociągów	20
kanalizacji	15
oczyszczania ścieków	2
razem	37

Kolegium Rzeczoznawców Biura Studiów rozpatrzyło:

projektów wodociągów	14
„ kanalizacji	16
„ oczyszczania ścieków . .	2
razem	32

Obecny stan zaopatrzenia w wodę ludności w Polsce we wszystkich szczegółach wykaże statystyka wodociągowa, która wyjdzie niebawem w druku.

Ogólną zaś ilustrację tego stanu przedstawia poniższe zestawienie:

1. Wodociągi istnieją w 188 osiedlach z ogólną liczbą mieszkańców 5 286 108, w tym w 91 osiedlach z zaludnieniem do 10 000 mieszkańców, w 61 osiedlach z zaludnieniem od 10 000 ÷ 50 000 mieszkańców, w 22 osiedlach z zaludnieniem ponad 50 000 mieszkańców, o pozostałych 14 osiedlach brak danych.
2. Wodociągi są w budowie w 23 osiedlach z ogólną liczbą mieszkańców 1 101 722, w tym w 5 osiedlach z zaludnieniem do 10 000 mieszkańców, w 15 osiedlach z zaludnieniem od 10 000 ÷ 50 000 mieszkańców, w 3 osiedlach z zaludnieniem ponad 50 000 mieszkańców.
3. Kanalizacja istnieje w 105 osiedlach.
4. Kanalizacja w budowie w 30 osiedlach.
5. Ogólne roczne zużycie wody w 181 osiedlach 115 659 342 m^3.
6. Zużycie dobowe wody przeciętne 50 litrów na mieszkańca.
7. Z ogólnej ilości nieruchomości w miastach, posiadających wodociągi, połączonych jest z siecią wodociągową przeciętnie 45%.
8. Ogólna długość przewodów wodociągowych w 160 osiedlach wynosi 3 607 km. W miastach dużych na 1 000 mieszkańców wypada około 0,6 km sieci, w miastach średniej wielkości około 1,2 km, w miastach małych przekracza 1,5 km, a w niektórych wynosi nawet ponad 2 kilometry.
9. Koszt budowy wodociągów w 148 osiedlach wyniósł 335 milionów zł. W miastach dużych koszt budowy wodociągu na 1 mieszkańca przeważnie nie przekracza 40 zł, w miastach średnich i małych zbliża się do 50 zł, a nawet w wielu wypadkach przekracza tę liczbę.

Wytwórczość krajowa. Zaopatrzenie gazowni, wodociągów i kanalizacji w niezbędne artykuły surowcowe, aparaty i maszyny jest dokonywane przeważnie przez wytwórnie i firmy krajowe. Dla zorientowania się jednak, jakie są braki w tej dziedzinie, Związek przeprowadził ankietę, która wykazała potrzebę zorganizowania w kraju produkcji następujących przedmiotów: precyzyjnych aparatów, jak kalorymetry, pirometry, manometry, samoczynne zapalacze do latarń, aparaty pomiarowe itd., dalej kotłów parowych do centralnego ogrzewania opalanych gazem, skórek do gazomierzy, masy sztucznej do czyszczenia gazu itp.

O brakach tych Związek Gospodarczy Gazowni i Zakładów Wodociągowych powiadomił Związek Przemysłu Chemicznego R. P., który pracuje nad rozszerzeniem w Polsce przemysłu chemicznego oraz mechaniczno-metalowego. W tym miejscu należy podkreślić dodatni fakt, że zawdzięczając inicjatywie Dyrekcji Gazowni Warszawskiej, została w roku 1935 zapoczątkowana w kraju produkcja nowoczesnych lamp gazowych do oświetlenia ulic.

Wielką przeszkodą dla zwiększenia ruchu instalacyjnego są wygórowane ceny na artykuły

wytwarzane w kraju. Producenci aparatów gazowych i wodociągowych w źle zrozumianym własnym i cudzym interesie nie tylko nie obniżają cen sprzedażnych, na co zakłady gazowe i wodociągowe miały prawo liczyć w związku ze zwiększeniem zapotrzebowania, lecz nawet w ostatnich czasach zaczęli podnosić ceny, które w rezultacie zwyżkowały do 20 %. Związek już nieraz wskazywał na potrzebę porozumienia się zainteresowanych zakładów, przez ustalenie cen wytycznych na przybory i koszta instalacji i zorganizowania wspólnej akcji dla pobudzenia przemysłu, wytwarzającego artykuły dla gazownictwa i wodociągarstwa, do zrewidowania kalkulacji kosztów własnych i ustalenia cen możliwie niskich, co z pewnością przyniesie korzyść zarówno wytwórniom, jak i zakładom gazowym i wodociągowym przez zwiększenie obrotów.

Akcja Związku spowodowała dodatnie rozwiązanie sprawy cen siatek żarowych, a mianowicie na skutek porozumienia z Ministerstwem Przemysłu i Handlu oraz Instytutem Badania Koniunktur i Cen, Związek przeprowadził wśród swoich członków ankietę, mającą na celu zorientowanie się w sprawie wytwórczości krajowej siatek żarowych i ujednostajnienia cen za nie.

Ankieta wykazała, że siatki żarowe nabywane są przez zakłady gazowe wyłącznie w firmach krajowych, materiał zaś ankietowy, dotyczący ujednostajnienia cen, przesłano Instytutowi Badań Koniunktur i Cen. Na skutek tych starań decyzją Pana Ministra Przemysłu i Handlu z dn. 3 kwietnia 1937 r., porozumienie kartelowe „Gazolux“ w sprawie produkcji i sprzedaży siatek żarowych zostało rozwiązane. Należy przewidywać, że rozwiązanie kartelu spowoduje zniżkę cen na siatki żarowe.

Statuty organizacyjne przedsiębiorstw komunalnych i zakładów użyteczności publicznej. Sprawa ustalenia zasad prawnych gospodarki zakładów komunalnych ciągnie się już 10 lat, bowiem jeszcze w 1926 r. Związek Elektrowni i Związek Gosp. G. i Z. W. na konferencjach pod przewodnictwem inż. A. Kühna, późniejszego ministra komunikacji, zainicjowały opracowanie projektu rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych w porozumieniu z Ministrem Skarbu o tworzeniu, prowadzeniu i znoszeniu przedsiębiorstw komunalnych. Na podstawie ustalonych wówczas zasad, projekt został opracowany przez radcę Ministerstwa Spraw Wewnętrznych p. M. Siwika, przesłany do opinii Związkowi Miast, Związkowi Gosp. G. i Z. W., zarządom miast i kierownikom zakładów komunalnych, debatowany i przerabiany na wielu wspólnych konferencjach w końcu 1933 r. i początku roku 1934. Od tego czasu sprawa ta nie posunęła się naprzód. Obecnie z inicjatywy Związku Miast sprawa znalazła się znów na porządku dziennym, mianowicie w dn. 20 stycznia r. b. na posiedzeniu Sekcji Przedsiębiorstw Miejskich została wybrana specjalna komisja, która opracowała na nowych zasadach projekt rozporządzenia o tworzeniu, prowadzeniu i znoszeniu przedsiębiorstw samorządowych.

Projekt komisji jest obecnie rozpatrywany szczegółowo na posiedzeniach Sekcji Przedsiębiorstw Miejskich z udziałem przedstawiciela Ministerstwa Spraw Wewnętrznych przy współpracy Związku Gospodarczego. W pracach Sekcji Przedsiębiorstw Miejskich biorą czynny udział członkowie Zarządu Związku Gosp. G. i Z. W. pp. Dziurzyński, Klimczak, Orzelski, Piwoński, Rabczewski, Roga i Łopuszański. Po definitywnym załatwieniu tej sprawy, tj. po wydaniu przez Min. Spraw Wewn. omawianego rozporządzenia, każde miasto będzie mogło opracować na podstawie tego rozporządzenia statuty dla swoich zakładów.

Informacje i porady prawne. W okresie sprawozdawczym Związek zorganizował udzielanie swoim członkom informacyj i porad prawnych przez radcę prawnego adwokata Peszyńskiego, specjalistę w sprawach samorządowych. Potrzebę takich porad charakteryzuje fakt, że prośby o porady napływają do Związku licznie i to nie tylko od członków Związku, lecz i od zakładów niezwiązkowych.

Oprócz porad indywidualnych Związek informuje swoich członków co 2 miesiące drogą okólników o możliwie wszystkich ważniejszych przejawach życia gospodarczego, ustawach, przepisach, wyrokach Sądu Najwyższego i Najwyższego Trybunału Administracyjnego w dziedzinie spraw, odnoszących się do gazownictwa i wodociągarstwa. Poza tym ogłaszane są komunikaty Związku periodycznie w czasopiśmie „Gaz, Woda i Technika Sanitarna“.

Sprawy podatkowe. Związek za pomocą ankiety wyjaśnił, że Urzędy Skarbowe wymierzają za-

kładom wodociągowo-kanalizacyjnym i gazowniom podatek od nieruchomości, uważając, że zakłady te należy traktować jako przedsiębiorstwa miejskie, a nie zakłady użyteczności publicznej, wbrew orzeczeniu Najwyższego Trybunału Administracyjnego w wyroku z dnia 13 II 1936 r. L. Rej. 56-58/34. Ponieważ jednak dekret Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 14 I 1936 r. o podatku od nieruchomości (Dz. U. R. P. nr 3, poz. 14), ani też rozporządzenie wykonawcze z dnia 20 IV 1936 r. (Dz. U. R. P. nr 33, poz. 259) nie zawierają bliższych wyjaśnień, co należy w danym razie uważać za przedsiębiorstwa związków samorządowych, Związek Gosp. G. i Z. W. wniósł w dniu 12 XII 1936 r. memoriał do Ministerstwa Skarbu z prośbą o wydanie okólnika wyjaśniającego, że zakłady wodociągowo-kanalizacyjne oraz gazownie nie powinny być uznane za przedsiębiorstwa miejskie i że zajęte przez te zakłady nieruchomości wolne są od podatku od nieruchomości.

Sprawa uprawnień zamykania dopływu wody zalegającym płatnikom nie została dotychczas ostatecznie załatwiona. W poszczególnych miastach władze administracyjne nie jednakowo interpretują obowiązujące rozporządzenie Nadzwyczajnego Komisarza do spraw walki z epidemiami z dn. 1 XII 1934 r. (Dz. U. R. P. nr 100, poz. 990). Niektórzy starostowie są zdania, że ponieważ urząd Nadzwyczajnego Komisarza do spraw walki z epidemiami został zniesiony nową ustawą z dn. 21 II 1935 r. o zapobieganiu chorobom zakaźnym i ich zwalczaniu (Dz. U.R.P. nr 27, poz. 198), przeto i rozporządzenie tegoż Komisarza obecnie nie obowiązuje i wskutek tego nie dają zezwolenia na zamykanie dopływu wody do nieruchomości; w innych znów miastach (Warszawa) nie są czynione w tym względzie trudności. Niektórzy złośliwie oporni właściciele nieruchomości, korzystając ze swego uprzywilejowanego w stosunku do zakładów wodociągowych stanowiska, latami całymi nie wpłacają należności za wodę, skutkiem tego tworzą się milionowe zaległości. Uniemożliwienie zakładom wodociągowym ściągnięcia zaległości za pomocą represyj w postaci zamykania dopływu wody, zresztą represyj obwarowanych różnymi rygorami, nie pozbawiającymi wody niewinnej temu ludności, ogromnie utrudnia gospodarkę wodociągową, pozbawiając ją znacznych środków obrotowych.

Wobec tego Związek Gosp. G. i Z. W. zwrócił się w dniu 11 IX 1936 r. do Ministerstwa Opieki Społecznej z prośbą o wyjaśnienie tej sprawy, uczyniły to także niektóre województwa, lecz dotychczas M. O. S. nie zajęło w tej sprawie stanowiska.

Poradnictwo dorywcze i fachowy nadzór stały. Od poszczególnych miast coraz liczniej napływają do Związku Miast zgłoszenia i zapytania, dotyczące poradnictwa w dziedzinie prowadzenia zakładów użyteczności publicznej, m. in. gazowni, wodociągów i kanalizacji. Jest to w obecnej chwili znamienny objaw, świadczy bowiem zarówno o poważnej roli, jaką w gospodarce miejskiej zajmują wymienione zakłady, jak również i o tym, że organa miejskie dążą do racjonalizacji działalności na tym odcinku.

Wobec powyższego Związek Gospodarczy we współpracy ze Związkiem Miast postanowili zorganizować fachowe poradnictwo za pomocą rejonowych rzeczoznawców, w tym celu tworzą się obecnie listy rzeczoznawców z wykazaniem specjalności, miejsca zamieszkania i wysokości opłat za lustrację, listy te będą podane do wiadomości wszystkich miast.

Dla poparcia wniosków lustratora autorytetem instytucji, która go wskazała, sprawozdania polustracyjne rzeczoznawców, zalecanych przez Związek Gosp. G. i Z. W. i Związek Miast, będą przechodzić przez biura tych instytucyj dla uzgodnienia poglądów i jednolitości zaleceń.

Niezależnie od dorywczej inspekcji i poradnictwa dla zakładów, nie posiadających fachowego kierownictwa, zamierza się zorganizować stały nadzór fachowy za ryczałtowym wynagrodzeniem rocznym z budżetu danego zakładu. Obowiązki te będą mogli pełnić inżynierowie, pracujący w pobliskich zakładach samorządowych lub prywatnych.

Objazdy zakładów przez inżyniera Związku. Rozszerzając czynności Związku, Zarząd zaangażował od 1 stycznia 1937 r. na stanowisko referenta gazowego i inżyniera do zleceń inż. Jana Baczyńskiego i zorganizował objazdy wizytacyjne, mające na celu nawiązanie bezpośredniego kontaktu z członkami Związku, badanie warunków pracy poszczególnych zakładów, zbieranie charakterystycznych danych zakładów, poradnictwo fachowe, oraz informowanie kierowników zakładów o skutecznych poczynaniach w innych zakła-

dach, informowanie o rezultatach bieżącej działalności i o zamierzeniach Związku w różnych dziedzinach itp. Wizytacje takie są ważnym czynnikiem zbliżenia w ramach Związku jego członków. Objazdy te objęły nie tylko zakłady, należące do Związku, lecz i niezwiązkowe, co było mile widziane i przysporzyło Związkowi nowych członków.

W przeciągu 5 miesięcy inżynier Związku odwiedził 18 gazowni i 15 zakładów wodociągowo-kanalizacyjnych. Przy objazdach załatwiane są również sprawy, zlecane przez Związek Miast; w związku z tym jeden cykl wyjazdu był nawet finansowany przez Związek Miast.

Do trzech miast inżynier Związku wyjeżdżał na zaproszenie pp. prezydentów miast, dla przeprowadzenia lustracji gazowni. Należy zaznaczyć, że pp. prezydenci, burmistrze miast oraz dyrektorzy i kierownicy zakładów bardzo chętnie widzieli u siebie delegata Związku i udzielali wszelkich informacyj, jak również chętnie wysłuchiwali wyjaśnień delegata.

Propaganda. Sprawa propagandy gazu w szerszym pojęciu nie stoi na wysokości zadania. Duże gazownie zorganizowały należycie swoje działy propagandowe, to też i osiągają rezultaty. W mniejszych gazowniach sprawa propagandy jest w większej części w zaniedbaniu lub wcale nie istnieje. W zrozumieniu potrzeby propagandy gazu w jak najszerszym zakresie, kierownictwo Związku podjęło inicjatywę zorganizowania tej propagandy przy pomocy rozjazdowych wyszkolonych propagandzistów. Obecnie wyjaśnia się sposobem ankietowym, czy możliwe będzie wykorzystanie dla tego celu propagandzistów, posiadanych przez większe gazownie i które gazownie życzą sobie zorganizowania pokazów i prelekcyj. Projektuje się urządzanie tych prelekcyj na żądanie członków Związku raz do roku bezpłatnie (tj. na koszt Związku), przy czym gazownie dostarczą jedynie salę i instalację gazową, produkty do gotowania, dozór i obsługę pomocniczą, oraz zajmą się ogłoszeniami o pokazie. Gazownie zaś nie należące do Związu oprócz powyższego musiałyby ponieść koszty wynagrodzenia i część kosztów przejazdów propagandzisty i przewozu bagażu propagandowego.

Ceny gazu w okresie sprawozdawczym mało się zmieniły, niektóre tylko gazownie wprowadziły zmiany w taryfikacji. Szereg małych gazowni ucierpiał wskutek nadmiernego obniżenia cen gazu w czasie ogólnego potanienia, wobec czego wyłania się konieczność zrewidowania taryf w oparciu o rzeczywiste koszta produkcji, jak również ułożenia nowych taryf, stopniowanych lub blokowych, uzależniających cenę od ilości konsumowanego gazu, co duże i niektóre średnie gazownie już uczyniły. Szczególną uwagę należy zwrócić na wykorzystanie gazu nadwyżkowego, ustalając dla niego specjalną cenę nawet indywidualnie.

Statystyka gazownicza. W okresie sprawozdawczym zostało zakończone zestawienie tablic statystyki gazowniczej za 7 lat (1928÷1934) na podstawie materiałów, zbieranych przez biuro Związku w przeciągu paru lat. Ze względu na przyśpieszenie wydawnictwa i na duże koszty, jakie by pociągnęło wydanie statystyki za 7 lat, wydano drukiem tylko szczegółową statystykę każdej gazowni za jeden rok 1934 względnie 1934/35, dane zaś za lata 1928÷1933 zostały podane w końcu druku w zestawieniach sumarycznych, obejmujących wszystkie gazownie.

Obecnie napływają już od gazowni szczegółowe dane statystyczne za lata 1935/36 i 1936/37. Dla ułatwienia gazowniom wypełnienia rubryk statystycznych opracowano, wydrukowano i rozesłano gazowniom kwestionariusze z nowym łatwym układem, dla szybkiego zaś zestawienia tablic i uniknięcia omyłek przy wypełnianiu tablic z kwestionariuszy wydrukowano księgę statystyczną z takim samym układem rubryk. System ten da możność wydania drukiem statystyki gazowniczej za następny 1935/36 r. jeszcze w roku bieżącym, a za rok 1936/37 w roku przyszłym. W ten sposób sprawa statystyki wejdzie na normalne tory i statystyka będzie ukazywała się w druku corocznie w nieopóźnionym czasie. Jeżeli ten cel nie będzie osiągnięty, to jedynie z winy zakładów gazowych, które — mimo parokrotnych przypomnień — nie nadsyłają wypełnionych kwestionariuszy. Należy zaznaczyć, że w pracy nad ostatecznym sprawdzeniem danych statystycznych gazowni i zestawieniem tablic za 1934/35 r. wielką bezinteresowną pomoc okazała p. inż. Czaplicka, sekretarz Sekcji Gazowniczej Zrzeszenia, za co Zarząd Związku składa jej na tym miejscu podziękowanie.

Statystyka wodociągowa. Dla statystyki wodociągowej również opracowano i wydrukowano kwestionariusze oraz księgę statystyczną z nowym łatwym układem tak, że i wodociągowa statystyka będzie ukazywała się w druku corocznie, pod warunkiem naturalnie nadsyłania na czas przez zakłady wodociągowe wypełnionych kwestionariuszy.

Statystyka wodociągowa za 1934 względnie 1934/35 r. jest obecnie w druku i ukaże się w najbliższym czasie.

Mapy statystyczne gazowni i zakładów wodociągowo-kanalizacyjnych. W okresie sprawozdawczym zostały opracowane i wydane przez biuro Związku dwie mapy statystyczne: 1) mapa gazowni według stanu z 1936 r., z podziałem na grupy według wysokości produkcji za pomocą odrębnego znakowania, 2) mapa wodociągów i kanalizacji według stanu z 1937 r., wykazująca za pomocą odrębnego znakowania miejscowości, posiadające wodociągi i kanalizację lub jedno i drugie, oraz miejscowości, w których wodociągi, kanalizacja lub jedno i drugie są w budowie. Mapa wykazuje również za pomocą odrębnego znakowania podział miejscowości na grupy według wysokości zużycia wody. Wodociągi grupowe w szczegółach są wyodrębnione w oddzielnych rysunkach. Mapy te wspólnie z wydaną statystyką kosztowały biuro Związku dużo pracy i pieniędzy, lecz przyniosą niezaprzeczalną korzyść kierownictwu zakładów, wobec czego Zarząd Związku ma nadzieję, że zakłady gazowe i wodociągowe w uznaniu potrzeby takich wydawnictw poprą usiłowania Zarządu przyjścia z pomocą zakładom w każdej dziedzinie, zakupując masowo te wydawnictwa, tym bardziej iż cena ich jest niska: mapa gazowni kosztuje zł 7, mapa wodociągów zł 10.

Nowy statut Związku, opracowany przez biuro Związku na podstawie prawa o stowarzyszeniach i po szczegółowych debatach uchwalony przez Walne Zgromadzenie w dn. 26 czerwca 1936 r. we Lwowie, został zgodnie z rozporządzeniem Prezydenta Rzeczypospolitej z dn. 27 października 1932 (Dz. U. R. P. nr 94, poz. 808, art. 19, 21 i 28) złożony 12 X 1936 r. w Komisariacie Rządu do zarejestrowania, jednak referat gazownictwa w M. P. i H. spowodował przesłanie statutu z Komisariatu Rządu do M. P. i H., stojąc na stanowisku, że gazownie i wodociągi są zakładami przemysłowymi, podlegają nadzorowi M. P. i H. i statut Związku tych zakładów winien być oparty na prawie przemysłowym (Dz. U. R. P. nr 53 z 1927 r., poz. 468 i nr 40 z 1934 r., poz. 350). Niejednokrotne konferencje i interwencje przedstawicieli Związku w M. P. i H. nie odniosły skutku i sprawa zatwierdzenia (zarejestrowania) statutu utknęła na martwym punkcie. Obecnie M. P. i H. przesłało projekt statutu do Izby Przemysłowo-Handlowej dla zaopiniowania, na jakim prawie ma być oparty statut: przemysłowym, czy o stowarzyszeniach. Należy przypuszczać, że w ciągu bieżącego roku sprawa zatwierdzenia zmiany statutu osiągnie nareszcie jakieś rozwiązanie.

Opl bierna. W celu zaznajomienia gazowni i wodociągów z zagadnieniem opl. i potrzebami stąd wynikającymi, jak również przedłożenia tych potrzeb władzom państwowym, Związek wspólnie z Polskim Zrzeszeniem Gazowników, Wodociągowców i Techników Sanitarnych podjął inicjatywę opracowania dla gazowni, wodociągów i kanalizacji wytycznych opl. biernej. W związku z tym zostały utworzone dwie komisje — gazownicza i wodociągowa — z fachowców w tych dziedzinach, które na szeregu posiedzeń opracowały odpowiednie elaboraty.

Elaboraty te zostały przedłożone Inspektorowi Obrony Powietrznej Państwa i Ministrowi Spraw Wewnętrznych z prośbą o wzięcie pod uwagę zawartych w nich dezyderatów przy wydawaniu zarządzeń, ujednostajniających rozporządzenia miejscowych władz administracyjnych w sprawie opl. w odniesieniu do zakładów gazowych, wodociągowych i kanalizacyjnych.

Prace Związku w tej dziedzinie zyskały uznanie Inspektora Obrony Powietrznej Państwa, skutkiem czego członkowie wspomnianych komisyj zostali zaproszeni do współpracy nad zagadnieniami opl. w fachowych komisjach, powołanych przez L.O.P.P. Komisja gazownicza pod przewodnictwem wiceprezesa Związku dyr. Dziurzyńskiego, komisja zaś zaopatrywania w wodę oraz usuwania nieczystości płynnych pod przewodnictwem prezesa Związku dyr. Rabczewskiego, po paromiesięcznej pracy opracowały szczegółowe referaty, które zostały złożone Inspektorowi Obrony Powietrznej Państwa.

Szkolnictwo. W roku bieżącym Zarząd Związku zamierza zorganizować dwutygodniowe kursy

przeszkoleniowe dla gazmistrzów, na wzór kilkakrotnie urządzanych kursów wodomierzowych. W tym celu będzie przeprowadzona ankieta wśród gazowni, która wyjaśni, czy kursy takie są pożądane. Widocznie sprawa ta jest aktualna, gdyż poszczególni gazmistrze, do których doszła drogą okólną wiadomość o zamiarze urządzenia kursów, zaczynają listownie zgłaszać swoje uczestnictwo.

Zjazdy ogólnokrajowe. Przedstawiciele Związku brali udział w następujących zjazdach krajowych: Zjazd Stowarzyszenia Elektryków Polskich 30 V — 2 VI 1936 r. w Wilnie, Zjazd Ogrzewników Polskich 6 IX 1936 r. w Warszawie, Zjazd Związku Miast Polskich 26 — 28 IV 1937 r. w Warszawie, Zjazd Inżynierów Chemików 2 i 3 maja 1937 r. w Warszawie, Zjazd Związku Uzdrowisk Polskich 28 IV 1937 r. w Warszawie.

Poza tym przedstawiciel Związku brał udział w uroczystości jubileuszu 50-lecia Wodociągów i Kanalizacji m. st. Warszawy 12 XII 1936 r. i uroczystości 20-lecia założenia Chemicznego Instytutu Badawczego 9 grudnia 1936 r. w Warszawie.

Związek Gospodarczy brał, jak co roku, udział w urządzeniu XVIII Zjazdu Gazowników i Wodociągowców Polskich we Lwowie w dn. 25 — 28 VI 1936 r., podczas którego odbyło się XVIII Walne Zgromadzenie Związku w dn. 26 czerwca 1936 r.

Zjazdy regionalne. W okresie sprawozdawczym odbyły się trzy zjazdy regionalne kierowników i przedstawicieli zakładów gazowych i wodociągowych Woj. Śląskiego: w dn. 3 V 1936 r. w Bielsku, w dn. 25 XI 1936 r. w Katowicach i w dn. 10 III 1937 r. w Chorzowie. Zjazdy regionalne odbywają się pod kierownictwem Związku, znajdują coraz więcej zrozumienia w sferach zainteresowanych, popierane są przez prezydentów i burmistrzów miast, którzy osobiście otwierają zjazdy, po czym przekazują przewodnictwo w ręce przedstawiciela Związku Gospodarczego. Zjazdy te są pożyteczne, gdyż bliżej ze sobą zaznajomieni kierownicy i funkcjonariusze zakładów danego rejonu zbierają się parę razy do roku i chętniej i bez krępowania się wymieniają między sobą myśli, omawiają różne potrzeby i bolączki, naturalnie przeważnie charakteru miejscowego — słowem mają to, czego im nie mogą dać ogólne doroczne zjazdy. Szczególnie mile widzą przedstawiciela Zarządu Związku i wygłoszone przez niego komunikaty i informacje, co jest ważnym czynnikiem zbliżenia członków w ramach Związku. W związku z tym Zarząd ma zamiar urządzać zjazdy regionalne w innych rejonach (Poznańskie i Pomorze).

Krótkie sprawozdania o zjazdach regionalnych z podaniem omawianych spraw biuro Związku ogłasza w dziale komunikatów Związku w czasopiśmie „Gaz, Woda i Technika Sanitarna".

Zjazdy międzynarodowe. Przedstawiciele Związku brali udział w następujących zjazdach międzynarodowych: Zjazd Gazowników i Wodociągowców Czechosłowackich 11 czerwca 1936 r. w Ihlawie, Zjazd Zrzeszenia Gazowników i Wodociągowców Jugosłowiańskich 4 września 1936 r. w Beogradzie, Kongres międzynarodowy właścicieli nieruchomości miejskich 20 września 1936 r. w Warszawie, Zjazd Gazowników i Elektryków Austriackich 22 — 24 kwietnia 1937 r. w Grazu, XVIII Zjazd Gazowników, Wodociągowców i Techników Sanitarnych Czechosłowackich i jednocześnie Zjazd Związku Zrzeszeń Gazowników i Wodociągowców Polskich, Czechosłowackich, Jugosłowiańskich i Bułgarskich 2 — 7 czerwca 1937 r. w Pradze, Kongres Międzynarodowego Związku Przemysłu Gazowniczego 11 — 16 czerwca 1937 r. w Paryżu.

Prace w komisjach. Związek przez swych przedstawicieli brał czynny udział w pracach różnych komitetów i komisyj, jako to: L.O.P.P., Polski Komitet Energetyczny — plenum i komisje paliwa stałego i gazyfikacyjna, Komisja słownictwa zawodowego w Min. Przemysłu i Handlu, Polski Komitet Normalizacyjny: komisja rur stalowych i podkomisja normalizacji wyrobów ogniotrwałych, Komisja techniczna oddymiania miast, Sekcja bezpieczeństwa pracy Związku Przemysłu Chemicznego, Sekcja przedsiębiorstw miejskich przy Związku Miast Polskich, sekcje wodociągowo-kanalizacyjna i gazownicza Zrzeszenia Gazowników, Wodociągowców i Techników Sanitarnych.

Współpraca z władzami. Związek pozostawał w stałej styczności z Departamentem Samorządu i Biurem Wojskowym w Min. Spraw Wewnętrznych, z Inspektorem Obrony Powietrznej Państwa, z Ministerstwem Przemysłu i Handlu i Biurem Wojskowym tego Ministerstwa, z Min. Skarbu, oraz z Min. Opieki Społecznej.

Członkowie Związku. W celu rozszerzenia swej działalności i zgrupowania jak największej ilo-

ści zakładów gazowych i wodociągowo-kanalizacyjnych, Związek Gosp. G. i Z. W. zwrócił się pismem okólnym w dn. 19 XI r. ub. do zakładów gazowych i wodociągowo-kanalizacyjnych, nie należących do Związku, z propozycją przystąpienia. Na skutek powyższego pisma i nawiązania kontaktu z niektórymi zakładami przez objazdy inżyniera Związku — w ostatnim półroczu przystąpiły do Związku następujące zakłady: Zarząd Miejski w Działdowie (Gazownia, Wodociągi i Kanalizacja), Wodociągi Miejskie w Strzelnie, Miejskie Wodociągi i Kanalizacja w Kaliszu, Gazownia Miejska w Nakle n. Notecią, Zarząd Miejski w Pakości (Gazownia), Wodociągi Miejskie we Wrześni.

W okresie sprawozdawczym zlikwidowana została gazownia w Szczakowej oraz wystąpiły ze Związku: Gazownia i Wodociągi Miejskie w Tarnowie, Wodociągi Miejskie w Łęczycy i Wodociągi Miejskie w Pleszewie.

W rezultacie obecnie członkami Związku są 54 gazownie, oraz 31 zakładów wodociągowo-kanalizacyjnych.

W ogóle dało się zauważyć zwiększenie zainteresowania się Związkiem nie tylko jego członków, lecz i zakładów niezwiązkowych; coraz więcej napływa zgłoszeń o informacje i porady w sprawach technicznych, zakupów, prawnych itp., próśb o załatwienie różnych spraw w urzędach, wezwań ze strony prezydentów i burmistrzów miast inżyniera Związku do lustracji zakładów.

Posiedzeń Zarządu w roku sprawozdawczym odbyło się 6: dn. 3 IV 1936 r. w Katowicach, dn. 6 VI 1936 r. w Warszawie, 26 VI 1936 r. we Lwowie, 28 IX 1936 r. w Warszawie, 23 XI 1936 r. w Krakowie, 6 III 1937 r. w Warszawie; posiedzenia prezydialne 2: dn. 3 V 1936 r. w Poznaniu i 19 XII 1936 r. w Warszawie.

Apel Zarządu do członków Związku:

1) Zarząd zwraca się do członków Związku z prośbą o nadsyłanie do biura Związku ciekawych i charakterystycznych fotografij zakładów, przeważnie charakteru ogólnego i wykresów, które mogłyby służyć jako materiał propagandowy na wystawy zagraniczne. W tym roku zwracały się w tej sprawie do Związku: International Gas Union w Paryżu i Plynárenské, Vodárenské a Zdravotně-Technické Sdruženi Čsl. w Pradze. Na apel Związku tylko Gazownia Warszawska dostarczyła pięknych zdjęć i wykresów, które zostały wysłane na wystawę do Pragi Czeskiej.

2) Zarząd zwraca się do członków Związku z prośbą o nadsyłanie do biura Związku informacyj o dokonanych poważniejszych inwestycjach i renowacjach, jak również o innych poczynaniach zakładów dla podniesienia stanu gazownictwa lub wodociągarstwa. Poczynania te i osiągnięte rezultaty mogą służyć jako wzór dla innych zakładów. Da to możność Związkowi stworzyć pewną encyklopedię faktów z życia zakładów, stanowiącą materiał dla poradnictwa, jako też dla różnych wniosków z nich wypływających.

3) Biuro Związku wykonało w okresie sprawozdawczym poważniejsze prace: wydano statystyczne mapy wodociągową i gazowniczą, oraz statystykę gazowniczą za 1934/35 r. z zestawieniami za lata 1928 do 1934, jednak zakłady są dość obojętne w stosunku do tych poczynań, gdyż pomimo rozsyłanych powiadomień i okólników oraz niskiej ceny zostało zakupionych przez zakłady zaledwie 20 map wodociągowych i 27 gazowniczych.

Nakład statystyki wynosi 500 egzemplarzy, koszt własny opracowania i wydania za jeden rok 1934/35 wyniósł 2 500 zł, czyli koszt własny jednego egzemplarza wynosi zł 5.

Zarząd apeluje do zakładów, aby nabywały wydawnictwa Związku, wykazując tym aprobatę i umożliwiając dalszą działalność w tym kierunku przez częściowy zwrot kosztów wydawnictwa.

Dyskusja.

Po krótkiej dyskusji uchwalono sprzedawać statystykę gazowniczą po zł 5 za egzemplarz.

W dalszym ciągu dyskusji nad sprawozdaniem poruszono sprawy propagandy gazu, potrzeb gazownictwa na cele renowacyj i inwestycyj, działalności Związku w kierunku gazyfikacji kraju, stosunku Związku Gospodarczego do Związku Miast itp. Zwracano uwagę na uprzywilejowane stanowisko kupców prywatnych w porównaniu z komunalnymi gazowniami, bowiem kupcy prywatni sprowadzają masowo piecyki gazowe i inne przybory zagraniczne i konkurują skutecznie z gazowniami, dla których sprowadzenie do sklepu nawet pojedyńczych przedmiotów z zagranicy jest związane z dużymi rygorami i dużą stratą czasu, a o masowym zaopatrzeniu sklepów nawet mowy być nie może; w związku z tym podnoszono potrzebę czynienia starań, aby w sprawach zakupów

zagranicznych zakłady gazowe były przez władze traktowane na równi z kupcami prywatnymi.

P. Kleindienst zwraca uwagę na brak wykwalifikowanych akwizytorów gazowych, jak również na potrzebę wykonania filmu propagandowego, chociażby niewielkich rozmiarów, mając na uwadze szczupłość środków finansowych.

P. Piwoński porusza sprawę stosowania miału węglowego do opalania kotłów centralnego ogrzewania, podnosząc iż z jednej strony miał wypiera koks i gaz, z drugiej zaś strony wyrządza krzywdę mieszkańcom miast przez wyrzucanie w powietrze do 20% lotnej sadzy i lotnego popiołu. Wobec tego p. Piwoński zwraca się na tym miejscu do Komisji Oddymiania Miast, aby spowodowała wydanie przez władze zarządzenia zabraniającego zadymiania miast przez wyrzucanie w powietrze lotnej sadzy i popiołu przy opalaniu centralnego ogrzewania miałem węglowym w urządzeniach, które zostały skonstruowane dla opalania koksem i które tych wad nie wykazywały. Sprawa jest pilna, gdyż jesteśmy obecnie przed okresem zimowym.

Dalej p. Piwoński zwraca uwagę, że prawo budowlane i o zabudowaniu osiedli z dn. 16 lutego 1928 w art. 174 przewiduje dla gmin możność przekładania na właścicieli działek kosztów urządzenia oświetlenia ulicznego (elektrycznego, gazowego lub innego), nie przewiduje natomiast udziału adiacentów w kosztach ułożenia przewodów gazowych dla innych celów np. ogrzewnictwa. Opracowany w 1937 r. przez Związek Miast wzór uchwały Rady Miejskiej o przekładaniu na właścicieli działek pierwszego urządzenia ulic i placów również tej możliwości nie przewiduje.

Sprawa ta ma duże znaczenie dla gazyfikacji miast, wobec tego p. Piwoński jest zdania, że należy wystąpić do władz o znowelizowanie art. 174 wymienionego prawa.

P. Pisula zaznacza, że przy pierwszym urządzeniu ulic i placów miasta jednocześnie z kablami dla elektryczności winny być prowadzone przewody gazowe.

P. Krzyżkiewicz zaznajomił zebranych z memoriałem krajowych producentów piecyków kąpielowych, wystosowanym do Ministerstwa Przemysłu i Handlu; w memoriale tym petenci zwracają uwagę Ministerstwa na zalew rynku piecykami zagranicznymi po cenach zbyt niskich, dumpingowanych, co utrudnia, a czasem zupełnie uniemożliwia konkurencję i prowadzi niechybnie do zaniku wytwórczości krajowej w tej dziedzinie. Petenci proszą Ministerstwo o wgląd w ten stan rzeczy.

P. Krzyżkiewicz zwraca się do zakładów gazowych z apelem, aby przy wykonywaniu instalacyj stosowali piecyki krajowe, które wcale nie ustępują wyrobom zagranicznym; również przy wykładach i pokazach propagandowych, urządzanych przez gazownie, należy zaznajamiać odbiorców z wyrobami krajowymi.

P. Kłosiński zaznacza, że Gazownia Warszawska popiera stale piece krajowe, lecz niestety nasze fabryki nie wyrabiają wszystkich typów, żądanych przez klientów, na co należy zwrócić petentom uwagę.

P. Kleindienst zaznacza, że konkurencja jest na razie trudna jeszcze i z tego powodu, że zagraniczne piece kąpielowe — Junkersy — cieszą się dużym zaufaniem, a krajowe dopiero wchodzą na rynek i muszą sobie zdobyć wpierw zaufanie, aby móc skutecznie konkurować z Junkersami.

We wszystkich poruszonych sprawach wyjaśnień udzielali pp. Rabczewski i Łopuszański. W rezultacie sprawozdanie Zarządu Walne Zgromadzenie przyjęło jednogłośnie do zatwierdzającej wiadomości.

Sprawozdanie rachunkowe za rok 1936/37 przedstawia się jak następuje:

Bilans na dzień 1 IV 1937 r.

Aktywa:			
1. Kasa		zł	455,79
2. P. K. O.		„	9 297,93
3. Ruchomości		„	2 824,96
4. Dłużnicy (zaległe składki):			
a) gazownie	zł 3 030,56		
b) wodociągi	„ 710,86	„	3 741,42
5. Dłużnicy (różni)		„	168,19
6. Wydawnictwo map		„	346,40
7. Wątpliwe należności		„	10 346,47
		zł	27 181,16
Pasywa:			
1. Fundusz amortyzacyjny		zł	175,95
2. Wierzyciele:			
a) gazownie	zł 70,00		
b) wodociągi	„ 75,00	„	145,00
3. Fundusz rezerwowy		„	9 631,34
4. Rezerwa na wątpliwe należności		„	10 346,47
5. Przewyżka dochodów nad rozchodami za r. 1936/37		„	6 882,40
		zł	27 181,16

Rachunek strat i zysków.

Winien:		Ma:	
1. Koszty administracyjne	zł 24 670,00	1. Składki członkowskie	zł 46 864,56
2. Koszty ogólne	„ 9 926,41	2. Kurs wodomierzowy	„ 50,00
3. Subwencja Red. „Gaz i Woda“	„ 5 400,00	3. Lustracja gazowni	„ 133,60
4. Amortyzacja ruchomości	„ 403,16	4. Różnice przeszacowania ruchomości	„ 154,51
5. Przewyżka dochodów nad rozchodami (za rok 1936/37)	„ 6 882,40	5. Koszty manipulacyjne	„ 79,30
	zł 47 281,97		Zł 47 281,97

Wykonanie budżetu za 1936/37 r.

Dochody

	Preliminowano zł		Otrzymano zł	
1. Składki członkowskie za 1936/37 r.				
a) od gazowni	29 400,—		26 069,21	
b) od wodociągów	19 600,—	49 000,—	18 454,46	44 523,70
2. Nadwyżka gotówkowa na dzień 1 IV 1936 r.		8 116,41		—
3. Dochody różne		—		417,41
4. Fundusz rezerwowy		—		14 680,24
		57 116,41		59 621,35

Rozchody

	Preliminowano zł		Wydano zł	
1. Koszty administracyjne		26 800,—		23 170,—
2. Dyr. J. Konopce:				
a) za niewykorzystany urlop	1 500,—			
b) jednorazowe wynagrodzenie	2 500,—	4 000,—		4 000,—
3. Koszty ogólne:				
a) lokal, światło, opał	1 920,—		1 969,95	
b) wydatki kancelaryjne	2 700,—		2 484,38	
c) wyjazdy w kraju	2 000,—		1 944,67	
d) „ zagraniczne	2 000,—		1 072,15	
e) składki do stowarzyszeń	300,—		149,03	
f) prenumeraty i książki	300,—		301,40	
g) poczta, telefon, telegraf, opłaty stemplowe	1 500,—		1 049,25	
h) świadczenia	1 000,—	11 720,—	955,57	9 926,41
4. Zakup i renowacja ruchomości		600,—		761,—
5. Reszta subwencji dla czasopisma „Gaz, Woda i Technika Sanitarna“		4 161,—		4 161,—
6. Fundusz rezerwowy na koszty statystyki, propagandy, zjazdy regionalne, nieprzewidziane wydatki itp.		9 835,41		2 548,90
		57 116,41		44 567,31

Po odczytaniu sprawozdania rachunkowego dyr. Łopuszański wyjaśnia poszczególne pozycje:

Do aktywów:

Ruchomości: Zgodnie z uchwałą XVIII Walnego Zgromadzenia z dnia 26 VI 1936 r. został utworzony fundusz amortyzacyjny i w związku z tym sporządzono szczegółowy spis inwentarza z oszacowaniem. Inwentarz podzielono na 4 kategorie: 1) podlegający 15% odpisom na fundusz amortyzacyjny (wartość 1 173,— zł), 2) nie podlegający odpisom (wartość 505,— zł), 3) podlegający zupełnemu umorzeniu przez odpisywanie 15 ÷ 20% na straty (film propagandowy koszt 1 433,70 zł) i 4) podlegający jednorazowemu skreśleniu z inwentarza (wartość 116,42 zł). Wobec powyższego wartość ruchomości na dzień 1 kwiet-

nia 1937 r. po skreśleniu 116,42 zł i 286,74 (20% od 1 433,70 zł) wynosi 2 824,96 zł.

Dłużnicy i wątpliwe należności: W roku sprawozdawczym stworzono osobny rachunek „wątpliwych należności", przy czym na rachunku dłużników, wynoszącym pokaźną sumę 14 087,89 zł, pozostawiono sumę 3 741,42 zł zaległych składek, która z pewnością wpłynie do kasy Związku (po 1 IV 1937 r. wpłynęło już 1 243,36 zł), sumę zaś 10 346,47 zł składek zaległych lub niesłusznie zaliczonych za szereg lat poprzednich, przeniesiono na rachunek wątpliwych należności. System ten znacznie urealni bilans Związku i nie będzie stwarzać pozorów posiadania przez Związek znacznych środków finansowych, które de facto są fikcją.

Do pasywów:

Fundusz amortyzacyjny 175,95 zł stanowi 15% od sumy 1 173,— zł wartości ruchomości, podlegających amortyzacji i przeznacza się na zamianę zużytych przedmiotów na nowe.

Fundusz rezerwowy w wysokości zł 9 631,34 stanowi rzeczywistą nadwyżkę z lat poprzednich i razem z nadwyżką za okres sprawozdawczy w sumie zł 6 882,40 wynosi sumę zł 16 513,74, która stanowi realny majątek Związku mieszczący się w aktywach (gotówka, ruchomości i zaległe składki pewne).

Do rachunku strat i zysków (wpływy):

Składki członkowskie: suma zł 46 864,56 składa się z sumy zł 44 523,70 — wpływu rzeczywistego składek, należnych za okres sprawozdawczy 1936/37 r., i sumy zł 2 340,86 — realnej ściągalnej zaległości za 1936/37 r.

Poz. 2 w kwocie zł 50 stanowi pozostałość wpływu za kurs wodomierzowy.

Poz. 3 w kwocie zł 133,60 stanowi zwrot od gazowni kosztów przejazdu i diet za wyjazd inżyniera Związku na lustracje.

Poz. 5 w kwocie zł 79,30 stanowi wpływ na koszty manipulacyjne do czasu skasowania przez Zarząd pobierania tych kosztów od członków Związku.

Z kolei przewodniczący Komisji Rewizyjnej p. inż. Słowakiewicz odczytał protokół Komisji Rewizyjnej:

„Komisja Rewizyjna Związku Gospodarczego Gazowni i Zakładów Wodociągowych w Państwie Polskim po otrzymaniu:

1) bilansu zamknięcia z aneksami za rok sprawozdawczy 1936/37,
2) preliminarza budżetowego na rok budżetowy 1937/38, zatwierdzonych przez Zarząd Związku Gospodarczego Gazowni i Zakładów Wodociągowych w Państwie Polskim, zgodnie z § 20 statutu dokonała w dniach 2 ÷ 21 czerwca 1937 r. czynności rewizyjnych i stwierdziła co następuje:
1) bilans otwarcia na dzień 1 kwietnia 1936 r. zgodny jest z bilansem zamknięcia na 31 marca 1936 r.,
2) dokumenty kasowe zgadzają się z zapisami do ksiąg,
3) przedstawiony bilans zamknięcia na dzień 31 marca 1937 r., zamknięty po stronie aktywów i pasywów sumą zł 27 181,16, jest zgodny z zapisami księgi głównej i wykazuje:
   a) w aktywach w pozycji „należności wątpliwe" zł 10 346,47, w której mieści się kwota zł 906,16 z tytułu mylnie zaliczonych składek,
   b) w pasywach nadwyżkę dochodów nad rozchodami w sumie zł 6 882,40,
4) wykonanie budżetu w roku sprawozdawczym w porównaniu do preliminarza wykazuje zmniejszenie dochodów o zł 4 058,89 w stosunku do preliminowanych oraz zmniejszenie wydatków ogólnych o sumę zł 4 381,43 w stosunku do preliminowanych kwot,
5) odnośnie przedłożonego preliminarza budżetowego na rok 1937/38 Komisja Rewizyjna uznała ten preliminarz za realny.

Wobec powyższych Komisja Rewizyjna wnosi na Walne Zgromadzenie Związku Gospodarczego Gazowni i Zakładów Wodociągowych w Państwie Polskim o udzielenie Zarządowi Związku absolutorium z tym, że Zarząd wystąpi na Walne Zgromadzenie o uznanie poczynionych w roku 1936/37 zmian w pozycji „należności wątpliwe", polegających na umorzeniu i spisaniu na rachunek „rezerw na należności wątpliwe" kwoty zł 906,16 z tytułu mylnie zaliczonych składek, oraz o uzyskanie akceptacji Walnego Zgromadzenia wydatku zł 5 400,— jako subwencji do czasopisma „Gaz, Woda i Technika Sanitarna" zamiast preliminowanej w roku 1936/37 kwoty zł 4 161,—".

Członkowie Komisji Rewizyjnej:

(—) Inż. Jan Kozłowski (—) Inż. St. Słowakiewicz
(—) Inż. Jan Kłosiński.

W sprawie protokółu Komisji Rewizyjnej dyr. Łopuszański wyjaśnia, że w subwencji 5 400 zł dla czasopisma „Gaz, Woda i Technika Sanitarna" nie było przekroczenia preliminarza, lecz 4 161 zł było preliminowane jako reszta subwencji, gdyż 1 239 zł było wypłacone w 1935/36 r. awansem i suma ta figuruje w aktywach bilansu za r. 1935/36.

Co do sumy zł 906,16 składek niesłusznie zaliczonych niektórym członkom w latach poprzednich, dyr. Łopuszański wnosi o zupełne skreślenie tej sumy z pozycji „należności wątpliwych".

Walne Zgromadzenie wnioski dyr. Łopuszańskiego, zamknięcia rachunkowe za 1936/37 r. oraz wniosek Komisji Rewizyjnej o udzielenie

Zarządowi absolutorium uchwaliło jednogłośnie.

P. Dziurzyński, po przyjęciu przez Walne Zgromadzenie sprawozdania rachunkowego, podnosi zasługę obecnych władz Związku, które doprowadziły do sanacji finansów Związku, będących w opłakanym stanie parę lat temu, i do doprowadzenia do porządku rachunkowości i sprawozdań, co się wyraziło w realności bilansu, zatwierdzonego obecnie, i wnosi o wyrażenie władzom Związku przez Walne Zgromadzenie podziękowania. Wniosek ten Walne Zgromadzenie przyjęło hucznymi oklaskami.

Prezes Związku p. Rabczewski podziękował Walnemu Zgromadzeniu za uznanie, zaznaczając, że sanacja i uporządkowanie stanu majątkowego zostało dokonane staraniem Prezydium Związku, oraz biura Związku, prowadzonego przez dyr. Łopuszańskiego.

Następnie dyr. Łopuszański przedstawia preliminarz budżetowy na r. 1937/38, uchwalony na posiedzeniu Zarządu w dn. 4 maja 1937 r. Nad preliminarzem budżetowym wywiązała się obszerna dyskusja, w której zabierali głos pp. Dziurzyński, Kotowicz, Wyżnikiewicz, Dalbor, Górecki, Klimczak, Kleindienst, Trompéteur, Pisula i Jankowski, wyjaśnień udzielali pp. Rabczewski i Łopuszański.

Na wniosek p. Łopuszańskiego, poparty przez pp. Kotowicza i Rabczewskiego, uchwalono rachunek „funduszu rezerwowego" zlikwidować i przenieść sumy, na nim figurujące, na rachunek strat i zysków w pozycji „przewyżka dochodów nad rozchodami".

Na wniosek p. Kleindiensta pozycję rozchodową „wyjazdy służbowe w kraju" uchwalono zwiększyć o zł 1 000 do sumy zł 3 500, pozycję zaś „wyjazdy zagraniczne" zmniejszyć o zł 1 000 do sumy zł 1 500, wbrew zdaniu p. Klimczaka, który uważa, że zbyt mało preliminuje się na wyjazdy zagraniczne. P. Kleindienst uzasadnia swój wniosek tym, iż z sumy 3 500 zł możnaby było zwracać koszty podróży na posiedzenia i diety członkom Zarządu.

P. Pisula zaznacza, że przy pobieżnym nawet obliczeniu kosztów wyjazdów nawet tylko 4 razy do roku i diet dla 25 członków Zarządu wyniosłyby one sumę około 8 000 zł, co jest przy obecnych środkach Związku niemożliwe do urzeczywistnienia.

P. Trompéteur uważa za konieczne umożliwienie członkom Zarządu przyjazdu na posiedzenia, chociażby przez podwyższenie składek członkowskich, gdyż zarządy miejskie nie chcą ponosić tych wydatków.

P. Jankowski potwierdza zdanie p. Trompéteura, że zarządy miejskie nie akceptują wydatków na wyjazdy członków Związku na zebrania.

P. Rabczewski informuje, że Ministerstwo Spraw Wewn. wydało okólnikiem zalecenie do Wojewodów, aby zwrócili uwagę przełożonym gmin miejskich o pożyteczności delegowania na Zjazdy Gazowników, Wodociągowców i Techników Sanitarnych właściwych sił technicznych z pośród personelu danej gminy (Dz. Urzędowy Min. Spr. Wewn. nr 15 z dnia 10 VI 1937 r., poz. 114).

P. Klimczak stawia wniosek, aby sprawę umożliwienia członkom Związku wyjazdów na zebrania załatwić w porozumieniu ze Związkiem Miast i wystąpić z odpowiednim memoriałem do władz. Wniosek został przyjęty.

Na wniosek p. Kleindiensta poz. „wydatki na propagandę gazu" uchwalono zwiększyć o 2 000 zł do sumy 3 000 zł.

Na wniosek pp. Dalbora i Kotowicza postanowiono poz. „pozostałość, jako nadwyżka budżetowa" skreślić, a sumę 6 000 zł, pozostałą po przeniesieniu 2 000 zł na propagandę gazu, przenieść do poz. „różne nieprzewidziane". W ten sposób pozycja ta powiększy się do sumy zł 8 828,80 i będzie służyć jako rezerwa na wszelkie potrzeby, które mogą powstać w ciągu roku.

Ostatecznie uchwalono następujący budżet:

Preliminarz budżetowy na 1937/38 rok.

Dochody		
1. Składki członkowskie za rok 1937/38 z wyłączeniem wątpliwych:		
a) od gazowni . . .	zł 28 660,60	
b) od zakładów wodociągowych	„ 18 654,46	zł 47 315,06
2. Przewyżka dochodów nad rozrozchodami:		
a) za rok 1936/37. . .	zł 6 882,40	
b) z lat poprzednich .	„ 9 631,34	zł 16 513,74
		zł 63 828,80

W y d a t k i

1. Koszty administracyjne:		
a) dyrektor . . .	zł 10 000,—	
b) inżynier . . .	„ 7 200,—	
c) pracownicy biurowi (skarbnik, buchalteria, maszynistka) .	„ 4 200,—	
d) sekretarka-korespondentka .	„ 4 200,—	
e) woźny	„ 2 400,—	
f) porady prawne . .	„ 1 200,—	zł 29 200,—
2. Koszty ogólne:		
a) lokal, światło i opał . .	zł 2 000,—	
b) wydatki kancelaryjne .	„ 2 500,—	
c) wyjazdy służbowe w kraju .	„ 3 500,—	
d) wyjazdy zagraniczne . .	„ 1 500,—	
e) składki do stowarzyszeń .	„ 250,—	
f) prenumeraty i książki .	„ 350,—	
g) poczta, telefon, telegraf, opłaty stemplowe . . .	„ 1 500,—	
h) świadczenia społeczne .	„ 1 500,—	
i) na cele dobroczynne i społecz.	„ 100,—	zł 13 200,—
3. Zakup i renowacja ruchomości:		
a) maszyna do pisania . .	„ 1 000,—	
b) inne	„ 200,—	„ 1 200,—
4. Subwencja dla czasopisma „Gaz, Woda i Technika Sanitarna“ .		„ 5 400,—
5. Koszty statystyk . . .		„ 3 000,—
6. Wydatki na propagandę gazu .		„ 3 000,—
7. Różne nieprzewidziane . .		„ 8 828,80
		zł 63 828,80

S k ł a d k i na 1937/38 r. pozostawiono dotychczasowe, a mianowicie:

S k a l a s k ł a d e k

Klasa				Składka roczna
I	od produkcji	— do	150 000 m³	zł 70,—
II	„ „ powyżej	150 000 „	300 000 „	„ 176,—
III	„ „ „	300 000 „	500 000 „	„ 352,—
IV	„ „ „	500 000 „	700 000 „	„ 528,—
V	„ „ „	700 000 „	1 500 000 „	„ 715,—
VI	„ „ „	1 500 000 „	2 500 000 „	„ 825,—
VII	„ „ „	2 500 000 „	4 000 000 „	„ 1 100,—
VIII	„ „ „	4 000 000 „	10 000 000 „	po „ 0,21
	od każdych 1 000 m³, nie mniej jednak niż zł 1 000,—			
IX	od produkcji ponad 10 000 000 m³ od każdych 1 000 m³, nie więcej jednak niż 5 000,—			po „ 0,19

Składki oblicza się od każdego 1 000 m³ produkcji gazu lub wody w poprzednim roku budżetowym lub kalendarzowym, zależnie od tego, jaki rok wprowadzony jest w danym zakładzie. Zakłady wodociągowe płacą składki o 10% niższe, o ile są one obliczone od produkcji wody, o ile składki oblicza się od ilości wody sprzedanej, zniżka ta nie obowiązuje. Składki do Związku należy wpłacać z początkiem każdego kwartału za 3 miesiące z góry. Wstrzymanie wpłacania składek z powodu wystąpienia ze Związku winno być zgłoszone wraz z wystąpieniem do Zarządu co najmniej na 6 miesięcy naprzód, przy czym wpłata składek obowiązuje do końca roku budżetowego.

Jednocześnie Walne Zgromadzenie upoważniło Zarząd względnie Prezydium Związku do indywidualnej zmiany wysokości składek w razie konieczności dostosowania się do możliwości finansowych poszczególnych członków, oraz do umorzenia zaległości z lat poprzednich, które okażą się nieściągalne, po wyczerpaniu wszelkich ułatwień przez Zarząd dla członków w celu umożliwienia im uiszczenia zaległych składek.

ad 4) Ponieważ zmiana statutu Związku jeszcze nie została przez władze nadzorcze zatwierdzona, Walne Zgromadzenie uchwaliło pozostawić na r. 1937/38 Zarząd w składzie dotychczasowym. Wobec powyższego s k ł a d Z a r z ą d u n a r. 1937/38 przedstawia się jak następuje:

1. Gazownia Miejska m. st. Warszawy,
2. Wodociągi i Kanalizacja m. st. Warszawy,
3. Wodociągi Miejskie w Poznaniu,
4. Gazownia Miejska w Poznaniu,
5. Zakład Gazowy Miejski we Lwowie,
6. Wodociągi Miejskie we Lwowie,
7. Krakowska Gazownia Miejska,
8. Wodociągi i Kanalizacja stoł. król. m. Krakowa,
9. Gazownia Miejska w Łodzi,
10. Miejskie Wodociągi i Kanalizacja w Łodzi,
11. Gazownia Miejska w Bydgoszczy,
12. Miejskie Wodociągi i Kanalizacja w Częstochowie,
13. Miejskie Zakłady Siły, Światła i Wody w Lesznie,
14. Królewsko-Hucka Gazownia S. A. w Chorzowie,
15. Wodociągi Powiatowe w Katowicach,
16. Miejskie Wodociągi i Kanalizacja w Kielcach,
17. Miejskie Zakłady dla Światła i Wody w Gnieźnie,
18. Gazownia Miejska w Grudziądzu,
19. Wodociągi Miejskie w Przemyślu,
20. Gazownia w Wilnie,
21. Miejskie Wodociągi i Kanalizacja w Wilnie,
22. Gazownia i Wodociągi Miejskie w Inowrocławiu,
23. Gazownia i Wodociągi Miejskie w Chełmnie,

24. Górnośląska Centrala Gazowa w Hajdukach Wielkich,
25. Delegat Zrzeszenia Gazowników i Wodociągowców Polskich.

Do Komisji Rewizyjnej wybrano ponownie pp.: Słowakiewicza Stanisława, Kozłowskiego Jana, Kłosińskiego Jana, Marczewskiego Jerzego, Dzierżykraj-Morawskiego Jana.

ad 5) Na Walne Zgromadzenie nie wpłynęły do Zarządu żadne wolne wnioski, wobec tego przewodniczący p. Rabczewski ogłasza o godz. 21 min. 20 zamknięcie obrad Walnego Zgromadzenia i dziękuje zebranym za tak liczne przybycie i rzeczową dyskusję nad sprawami Związku.

Grudziądz, dnia 22 czerwca 1937 r.

Dyrektor Związku:
(—) *Inż. M. Łopuszański.*

Przewodniczący obradom Walnego Zgromadzenia
Prezes Związku:
(—) *Inż. W. Rabczewski.*

Prowadzący protokół:
(—) *Inż. J. Kozłowski.*

SPIS CZŁONKÓW

Związku Gospodarczego Gazowni i Zakładów Wodociągowych w Państwie Polskim na dzień 22 czerwca 1937 r.

Gazownie:

Miejscowość	Województwo	Tytuł przedsiębiorstwa
1. Bielsko	śląskie	Miejskie Zakłady Gazowe i Wodociągowe
2. Bydgoszcz	poznańskie	Gazownia Miejska
3. Chełmno	pomorskie	Zakłady Miejskie — Gazownia
4. Chełmża	„	Zakłady Miejskie — Gazownia
5. Chodzież	poznańskie	Zarząd Miejski — Gazownia
6. Chojnice	pomorskie	Elektrownia, Gazownia i Wodociągi Miejskie — Gazownia
7. Chorzów	śląskie	Królewsko-Hucka Gazownia Tow. Akc.
8. Cieszyn	„	Miejski Urząd Budowlany, Oddział Wodociągów i Gazociągów — Gazownia
9. Czarnków	poznańskie	Zarząd Miejski — Gazownia
10. Czersk	pomorskie	Zarząd Miejski — Gazownia
11. Działdowo	„	Zarząd Miejski — Gazownia i Zakłady Wodociągowo-Kanalizacyjne
12. Gniezno	poznańskie	Miejskie Zakłady Siły, Światła i Wody, Gazownia
13. Gostyń	„	Gazownia Miejska
14. Grudziądz	pomorskie	Przedsiębiorstwa Miejskie — Gazownia
15. Inowrocław	poznańskie	Elektrownia, Gazownia, Wodociągi, Tramwaje — Gazownia
16. Jarocin	„	Zarząd Miejski w Jarocinie — Gazownia
17. Jarosław	lwowskie	Gazownia Miejska
18. Kalisz	łódzkie	Gazownia Miejska
19. Kościan	poznańskie	Zarząd Miejski w Kościanie — Gazownia
20. Koźmin	„	Zarząd Miejski m. Koźmina — Gazownia
21. Kraków	krakowskie	Krakowska Gazownia Miejska
22. Krotoszyn	poznańskie	Gazownia Miejska i Zakłady Wodociągowe — Gazownia
23. Kruszwica	„	Zarząd Miejski m. Kruszwicy — Gazownia
24. Leszno	„	Miejskie Zakłady Światła, Siły i Wodociągów — Gazownia
25. Lublin	lubelskie	Miejski Zakład Gazowy
26. Lwów	lwowskie	Zakład Gazowy Miejski
27. Łódź	łódzkie	Zarząd Gazowni Miejskiej
28. Międzychód	poznańskie	Miejska Gazownia i Zakład Elektryczny — Gazownia
29. Mikołów	śląskie	Magistrat m. Mikołowa Śl. — Gazownia
30. Mysłowice	„	Administracja Miejskich Zakładów Przemysłowych — Gazownia

Miejscowość	Województwo	Tytuł przedsiębiorstwa
31. Nakło	poznańskie	Gazownia Miejska
32. Oświęcim	krakowskie	Gazownia Elektrowni Okręgowej w Zagłębiu Krakowskim S. A.
33. Pakość	poznańskie	Zarząd Miejski — Gazownia
34. Piotrków	łódzkie	Zjednoczone Przedsiębiorstwa Miejskie — Gazownia
35. Poznań	poznańskie	Gazownia Miejska
36. Pszczyna	śląskie	Magistrat m. pow. Pszczyny — Gazownia
37. Radom	łódzkie	Gazownia Miejska
38. Rybnik	śląskie	Miejskie Zakłady Techniczne — Gazownia
39. Rzeszów	lwowskie	Gazownia Miejska
40. Sępólno	pomorskie	Zarząd Miejski w Sępólnie — Gazownia
41. Śmigiel	poznańskie	Miejskie Zakłady Gazowni i Wodociągów — Gazownia
42. Śrem	„	Miejskie Zakłady Siły, Światła i Wodociągów — Gazownia
43. Stanisławów	stanisławowskie	Gazownia Miejska
44. Starogard	pomorskie	Administracja Gazowni, Elektrowni i Wodociągów Miejskich — Gazownia
45. Strzelno	poznańskie	Gazownia Miejska
46. Swarzędz	„	Zarząd Miejski w Swarzędzu — Gazownia
47. Tczew	pomorskie	Miejska Elektrownia, Gazownia i Zakłady Wodociągowo-Kanalizacyjne — Gazownia
48. Toruń	„	Elektrownia-Gazownia-Tramwaje — Gazownia
49. Warszawa	Warszawa	Gazownia Miejska m. st. Warszawy
50. Wielkie Hajduki	śląskie	Zarząd Górnośląskiej Centrali Gazowej
51. Wilno	wileńskie	Gazownia w Wilnie
52. Wolsztyn	poznańskie	Gazownia, Elektrownia i Wodociągi Miejskie — Gazownia
53. Zbąszyń	„	Gazownia Miejska
54. Żywiec	krakowskie	Przedsiębiorstwo Gazowe „Żywiec“ Sp. z o. o.

Wodociągi:

Miejscowość	Województwo	Tytuł przedsiębiorstwa
1. Biała	krakowskie	Zarząd Miejski w Białej — Wodociągi
2. Białystok	białostockie	Wodociąg Białostocki
3. Brodnica	pomorskie	Zarząd Miejski w Brodnicy — Wodociągi
4. Brześć n. Bugiem	pińskie	Zarząd Miejski m. Brześcia n. Bugiem
5. Bydgoszcz	poznańskie	Zarząd Miejski w Bydgoszczy — Oddział Wodociągów i Kanalizacji
6. Chełmża	pomorskie	Zakłady Miejskie — Wodociągi
7. Chorzów (Królewska Huta)	śląskie	Magistrat m. Chorzowa — Wodociągi
8. Ciechocinek	warszawskie	Państwowy Zakład Zdrojowy
9. Cieszyn	śląskie	Miejski Urząd Budowlany, Oddział Wodociągów i Gazociągów — Wodociągi
10. Częstochowa	kieleckie	Wodociągi i Kanalizacja m. Częstochowy
11. Gdynia	pomorskie	Zakład Wodociągów i Kanalizacji m. Gdyni
12. Jarocin	poznańskie	Zarząd Miejski w Jarocinie — Wodociągi

Miejscowość	Województwo	Tytuł przedsiębiorstwa
13. Kalisz	łódzkie	Zarząd Miejski, Zakład Wodociągów i Kanalizacji m. Kalisza
14. Katowice	śląskie	Wydział Powiatowy — Wodociągi
15. Kielce	kieleckie	Dyrekcja Wodociągów i Kanalizacji Miejskich
16. Kraków	krakowskie	Wodociągi i Kanalizacja stoł. król. m. Krakowa
17. Krotoszyn	poznańskie	Gazownia Miejska i Zakłady Wodociągowe — Wodociągi
18. Leszno	„	Miejskie Zakłady Światła, Siły i Wodociągów — Wodociągi
19. Lublin	lubelskie	Miejskie Wodociągi i Kanalizacja
20. Lwów	lwowskie	Zakłady Wodociągowe m. Lwowa
21. Łódź	łódzkie	Miejskie Wodociągi i Kanalizacja
22. Podgórz	pomorskie	Miejskie Zakłady Użyteczności Publicznej — Wodociągi
23. Poznań	poznańskie	Wodociągi Miejskie
24. Przemyśl	lwowskie	Miejski Zakład Wodociągowy
25. Radom	łódzkie	Zarząd Wodociągów i Kanalizacji
26. Rybnik	śląskie	Miejskie Zakłady Techniczne — Wodociągi
27. Strzelno	poznańskie	Wodociągi Miejskie
28. Toruń	pomorskie	Zarząd Miejski w Toruniu — Wodociągi
29. Warszawa	Warszawa	Wodociągi i Kanalizacja m. st. Warszawy
30. Wilno	wileńskie	Zarząd Miejski m. Wilna — Wydział Wodociągów i Kanalizacji
31. Września	poznańskie	Zarząd Miejski — Wodociągi Miejskie.

BIBLIOTEKA W. S. E. W POZNANIU

897

Uniwersytet Ekonomiczny w Poznaniu
BIBLIOTEKA GŁÓWNA
41187/1936-37
AE00365636